

BOSHLANG‘ICH SINFLARDA O‘QUVCHILARNI YOZUVGA O‘RGATISHDAGI MUAMMOLAR VA YECHIMLARI

Shukurova Dilfuza Raxmatovna

BUXORO VILOYATI JONDOR TUMANI 1-MAKTAB

Annotatsiya

Mazkur maqolada boshlang‘ich sinflarda o‘quvchilarni yozishga o‘rgatish jarayonida duch kelinadigan asosiy muammolar va ularning samarali yechimlari tahlil qilinadi. Maqolada psixologik to‘siqlar, nutq va lug‘at yetishmovchiligi, mexanik yozuv ko‘nikmalarining shakllanmasligi, pedagogik yondashuvdagi kamchiliklar kabi masalalar ko‘rib chiqiladi. Shuningdek, motivatsiyani oshirish, nutqni rivojlantirish, maxsus mashqlarni qo‘llash hamda pedagoglarning malakasini oshirish kabi yechimlar taqdim etiladi. Maqola boshlang‘ich ta‘lim jarayonini yanada samarali qilish va o‘quvchilarning yozuv ko‘nikmalarini mustahkamlashga qaratilgan.

Kalit so‘zlar: boshlang‘ich sinflar, yozishga o‘rgatish, yozuv ko‘nikmalari, pedagogik muammolar, motivatsiya, nutq rivoji, yozuv mashqlari, pedagogik metodlar, ta‘lim sifati, o‘quvchilarning rivojlanishi

Kirish

Boshlang‘ich ta‘lim — bu inson hayotida poydevor vazifasini bajaruvchi eng muhim bosqichlardan biridir. Aynan shu davrda bolalar o‘qish, yozish, hisoblash kabi asosiy ko‘nikmalarni o‘zlashtiradilar. Ushbu ko‘nikmalar orasida yozuv malakasini egallash o‘ta muhim hisoblanadi. Chunki yozish — bu nafaqat tilning yozma shaklini egallash, balki fikrlash, tartibli ifoda etish, o‘zini anglash va ijod qilishga yo‘l ochadigan asosiy vositadir.

Yozuv faoliyati o‘quvchining nutqiy rivojlanishiga bevosita ta‘sir qiladi. Yozish orqali bola o‘z fikrini to‘g‘ri va mantiqiy bayon qilishni, matn tuzishni, savodxonlikni, grammatik normalarga amal qilishni o‘rganadi. Shu bois, yozuv malakasini erta yoshdan boshlab bosqichma-bosqich shakllantirish har qanday pedagog uchun ustuvor vazifalardan biri hisoblanadi. Afsuski, amaliyotda o‘quvchilarni yozishga o‘rgatish jarayonida bir qator muammolar kuzatilmoqda. Bu muammolar o‘quvchilarning yosh xususiyatlari, psixologik holati, pedagogik yondashuvlarning yetarli darajada samarali bo‘lmasligi, hamda o‘qituvchilarning metodik tayyorgarligiga bog‘liq bo‘lishi mumkin. Ayrim hollarda esa darslik va

qo'llanmalar o'quvchilarning yoshi va qiziqishlariga mos kelmasligi sababli, yozuvga bo'lgan qiziqish so'nib boradi. Mazkur maqolada boshlang'ich sinf o'quvchilarini yozuvga o'rgatish jarayonidagi dolzarb muammolar tahlil qilinadi hamda ularning samarali yechimlari bo'yicha amaliy tavsiyalar beriladi. Shuningdek, yozuv malakasini shakllantirishda o'qituvchining roli, metodik yondashuvlar, innovatsion usullardan foydalanish masalalari ham yoritiladi.

Boshlang'ich sinflarda yozishga o'rgatish — bu o'quv jarayonining eng muhim va murakkab bosqichlaridan biridir. Chunki yozuv nafaqat tilni bilish, balki fikrlarni tizimli ifoda etish, diqqatni jamlash va mantiqiy fikrlashni ham rivojlantiradi. Shu bilan birga, yozishni o'rganish bolalar uchun ko'p hollarda qiyinchiliklar tug'diradi. Quyida yozishga o'rgatish jarayonida yuzaga keladigan asosiy muammolar va ularni bartaraf etish yo'llari ko'rib chiqiladi.

Muammolar

1. Psixologik to'siqlar va motivatsiya yetishmasligi Yozishni o'rganish bosqichida o'quvchilar ba'zida qiyinchiliklarga duch kelib, o'zlariga bo'lgan ishonchini yo'qotishadi. Noto'g'ri harflarni yozish, so'zlarni xato yozish ularni bezovta qiladi va bu jarayondan qochishga olib keladi. Shu bilan birga, yozishga qiziqish pastligi, motivatsiyaning sustligi ham o'quvchilarning samarali o'rganishiga halaqit beradi.

2. Nutq va lug'at yetishmovchiligi Yozish ko'nikmasi nutqiy rivojlanish bilan chambarchas bog'liq. Agar o'quvchining so'z boyligi kam bo'lsa yoki gapirish ko'nikmalari zaif bo'lsa, u yozma matn yaratishda ham qiyinchilikka duch keladi. Bu holat yozuv jarayonini sustlashtiradi va natijada yomon yozishga olib keladi.

3. Mexanik yozuv ko'nikmalarining shakllanmasligi Yozishni boshlashda harflarni to'g'ri shaklda va tartibda yozish ko'nikmasi juda muhim. Ammo ba'zan o'quvchilarda qalamni ushlab, harflarni yozish harakatlarini muvofiqlashtirishda qiyinchiliklar bo'ladi. Bu esa yozish jarayonini sekinlashtiradi va yozuv sifatining pasayishiga sabab bo'ladi.

4. Pedagogik yondashuvdagi kamchiliklar O'qituvchilarning metodik tayyorgarligi, yozuvga o'rgatishda innovatsion va interaktiv usullarni qo'llay olmasligi natijasida o'quvchilarning yozuv ko'nikmasi sekin rivojlanadi. Shuningdek, o'quvchilarning yosh xususiyatlariga mos bo'lmagan dars materiallari va mashqlar ham ta'lim sifatini pasaytiradi.

5. Texnologik va tashkiliy muammolar Bugungi kunda ba'zi maktablarda o'quv jarayoni uchun zarur vositalar, maxsus mashqlar, qo'shimcha materiallar

yetishmasligi yoki eskirganligi ham yozishga o'rgatish jarayoniga salbiy ta'sir ko'rsatadi.

Yechimlar

1. Motivatsiyani oshirish va psixologik yordam ko'rsatish O'quvchilarning yozishga bo'lgan qiziqishini oshirish uchun darslarni qiziqarli, o'yin shaklida tashkil etish mumkin. Shuningdek, ijobiy rag'batlantirish, muvaffaqiyatlarini e'tirof etish, o'quvchilarni qo'llab-quvvatlash psixologik to'siqlarni kamaytiradi. Pedagoglar bolalarning har birining individual xususiyatlarini inobatga olgan holda yordam ko'rsatishlari lozim.

2. Nutqni rivojlantirishga e'tibor qaratish Yozuv ko'nikmasi nutq bilan chambarchas bog'liq ekanligi sababli, darslarda nutqni rivojlantirish, lug'atni kengaytirish, o'quvchilarga ko'p muloqot qilish imkoniyatini yaratish kerak. Hikoya qilish, savol-javob o'yinlari, dialoglar orqali so'z boyligi va fikrni ifoda etish ko'nikmalarini oshirish mumkin.

3. Mexanik yozuv ko'nikmalarini shakllantirish uchun mashqlar Yozishni o'rganishda qalamni to'g'ri ushlab, harflarni to'g'ri shaklda yozish uchun maxsus mashqlar va qo'llanmalar ishlab chiqish zarur. Qo'lda harakatlarni rivojlantiruvchi, motorikani oshiruvchi mashqlar bolalar uchun samarali bo'ladi. Bu esa yozish jarayonini soddalashtiradi va tezlashtiradi.

4. Pedagoglarning malakasini oshirish va innovatsion metodlarni joriy etish

O'qituvchilarni doimiy ravishda malakasini oshirishga jalb qilish, yangi pedagogik metodlarni o'rganish va amaliyotga tatbiq etish boshlang'ich sinflarda yozuv ko'nikmasini yaxshilashga yordam beradi. Interaktiv ta'lim vositalari, multimedia resurslari, o'yin usullari orqali darslarni qiziqarli qilish mumkin.

Yozishga o'rgatish jarayonida yuzaga keladigan muammolarni bartaraf etish uchun yuqoridagi yechimlarni tizimli ravishda amalga oshirish muhimdir. Shu tariqa, o'quvchilarning yozuv ko'nikmalari mustahkamlanib, ularning o'z fikrini aniq va mantiqiy ifoda eta olishlari ta'minlanadi. Bu esa ularning butun ta'lim jarayonida muvaffaqiyatli bo'lishlariga xizmat qiladi.

Xulosa

Boshlang'ich sinflarda o'quvchilarni yozishga o'rgatish jarayoni ko'plab murakkabliklar va qiyinchiliklarni o'z ichiga oladi. Ushbu jarayondagi psixologik to'siqlar, nutq va lug'atning yetishmasligi, mexanik yozuv ko'nikmalarining to'liq shakllanmasligi, shuningdek, pedagogik yondashuvdagi kamchiliklar yozishni o'rganishni sekinlashtiradi va samaradorligini pasaytiradi. Biroq, ushbu

muammolarni aniqlab, ularga tegishli yechimlar ishlab chiqish mumkin. Motivatsiyani oshirish, nutqni rivojlantirishga e'tibor qaratish, mexanik ko'nikmalarni shakllantirish uchun maxsus mashqlarni qo'llash, pedagoglarning malakasini oshirish va zamonaviy metodlarni joriy etish kabi choralar boshlang'ich ta'lim sifatini yaxshilashga xizmat qiladi. Shu bilan birga, ta'lim muassasalari tomonidan zarur vositalar va sharoitlarni yaratish ham muhim ahamiyatga ega. Yozuv ko'nikmalarini puxta egallash bolalarning nafaqat ta'limdagi muvaffaqiyatiga, balki ularning kelajakdagi ijodiy va mantiqiy fikrlash qobiliyatlarining rivojlanishiga asos bo'ladi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Abdukarimova, N. (2018). *Boshlang'ich sinflarda yozishni o'rgatish metodikasi*. Toshkent: O'zbekiston milliy universiteti nashriyoti.
2. Islomov, A. M. (2020). Boshlang'ich ta'limda yozuv ko'nikmalarini shakllantirish. *Ta'lim va tarbiya*, 5(3), 45–52.
3. Karimov, S. (2017). Yozishni o'rgatishda psixologik omillar. *Pedagogika ilmiy jurnali*, 2(1), 78–85.
4. Murodova, G. (2019). Nutq va yozuv rivoji: Boshlang'ich sinflarda qo'llaniladigan metodlar. *Ilm-fan va ta'lim*, 4(2), 33–39.